

Oikeuksista, vastuista ja velvollisuuksista

Työntekijän oikeuksista

- virkaehtosopimuksen mukainen palkkaus ja työehdot
  - OVTES tai KVTES
- sopimuksen mukainen työterveyshuolto
- työnantajalla velvollisuus huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä

Työntekijän velvollisuuksista

Työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta.

Työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa.

Työsopimuslaki 26.1.2001/55

3. luku 1§

Työntekijän velvollisuuksista

Perusopetuslaki 40 § 1 mom.

Henkilötietojen salassapito ja käsittely

Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää **oppilaiden** tai tässä laissa tarkoitetun **henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.**

Opettajan tehtäväkuvaus

Opettajan keskeiset tehtäväkokonaisuudet

- antaa opetussuunnitelman mukaista opetusta ja ohjausta
- vastaa oppilaidensa opetuksesta ja toimii luokkansa ryhmänohjaajana
- arvioi oppilaidensa edistymistä
- osallistuu koulun oppilaiden kasvatukseen
- suunnittelee ja arvioi omaa opetustaan

Opettajan tehtäväkuvaus

- tekee kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä toimii yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilashuoltohenkilöstön ja muiden sidosryhmien kanssa
- osallistuu oppilashuoltoon
- osallistuu koulun arviointi- ja kehittämistyöhön
- huolehtii toisen opettajan tehtävistä tarvittaessa
- huolehtii osaltaan opetus- ja kasvatustyöhön liittyvästä järjestyksestä ja turvallisuudesta
- pitää yllä ja kehittää omaa ammattitaitoaan

Kasvatus ja kurinpito

Kasvatuskeskusteluun ja oppilaan kurinpitoon liittyviä normeja

Perusopetuslaki 35 §

Perusopetuslaki 36 §

Perusopetusasetus 18 §

Sivistystoimialan johtaminen 24 § kohta 16
(kirjallinen varoitus)

Koulun järjestyssäännöt

Opettajan toimivalta

- viranomaisen toimivallan tai pakkokeinon tulee aina perustua johonkin lakiin tai normiin
- opettajan toimivalta oppilasta rangaistaessa perustuu perusopetuslakiin ja perusopetusasetukseen
- perusopetuslain mukainen kurinpito:
  - tekemättömien läksyjen teettäminen työpäivän jälkeen
  - luokasta poistaminen
  - jälki-istunto
  - opetuksen epääminen
  - kirjallinen varoitus
  - määräaikainen erottaminen

Kasvatuskeskustelu

Perusopetuslaki 35§

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun.

Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.

Kasvatuskeskustelu

Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskustelu

Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

Tekemättömät läksyt

- kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän jälkeen enintään tunniksi kouluun tekemään läksyjä. Asiasta päättää opettaja.
- oppilasta on valvottava
- kotitehtävien teettäminen työpäivän jälkeen kirjattava koulun käytännön mukaisesti Wilmaan
- asiasta on hyvä ilmoittaa huoltajalle Wilma-merkinnällä, puhelimella tai kirjallisesti

Oppilaan poistaminen luokasta

Kun oppilas häiritsee opetusta tai rikkoo koulun järjestystä

- opettaja voi määrätä oppilaan poistumaan luokasta, jäljellä olevan oppitunnin ajaksi
- opettaja tai rehtori voi määrätä poistumaan koulun tilaisuudesta
- oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa
- ilmoitus huoltajalle
  - merkintä Wilmaan
- toimenpide tulee kirjata
  - merkintä Wilmaan

Oppilaan poistaminen luokasta

Kun oppilas häiritsee opetusta tai vaarantaa turvallisuutta

- rehtori tai opettaja voi poistaa oppilaan luokasta, opetustilasta, koulun tilaisuudesta tai koulun alueelta
- oppilasta on ensin kehotettava poistumaan
- oikeus käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita oppilaan poistaminen edellyttää
- otettava huomioon oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus, vastarinnan vakavuus ja tilanteen kokonaisarviointi
- ei koskaan oikeutta käyttää voimankäyttövälineitä

Oppilaan poistaminen luokasta

- rehtori ja opettaja voivat toimia yhdessä
- esim. talonmies tai koulunkäynnin ohjaaja ei voi poistaa oppilasta
- voimakeinojen käytöstä tulee antaa kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle eli perusopetuksen palvelualuejohtajalle

Opetuksen epääminen

Rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen jäljellä olevan työpäivän ajaksi

- jos on vaara, että toisen oppilaan tai koulussa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii
- jos on vaara, että opetus vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan käyttäytymisen vuoksi
- mahdollisuus käyttää samoja välttämättömiä voimakeinoja kuin luokasta poistamisessa, ilmoitettava opetuksen järjestäjälle eli perusopetuksen palvelualuejohtaja Outi Rinteelle
- toimenpide tulee kirjata
- järjestettävä tarpeellinen oppilashuolto
- ilmoitus tarvittaessa sosiaalipäivystykseen puh. 262 6003
- syytä ilmoittaa huoltajalle
- syytä miettiä millaisessa mielentilassa oppilas poistuu koulusta

Jälki-istunto

Opettaja voi määrätä oppilaan enintään kahdeksi tunniksi jälki-istuntoon

- jos oppilas rikkoo koulun järjestystä tai menettelee vilpillisesti
- teko tai laiminlyönti on yksilöittävä
- oppilasta on kuultava tai hankittava muu luotettava selvitys
- oppilaalle voi antaa esim. aiheeseen liittyviä tehtäviä
- jälki-istunnon antamisesta ilmoitettava huoltajalle
- toimenpide tulee kirjata
  - merkintä Wilmaan

Jälki-istunto

- yhteisrangaistuksia ei voi käyttää
- jälki-istunnon määräämisestä ei ole valitusoikeutta
- opettajan laittomasta menettelystä jälki-istunnon määräämisessä voi kannella
  - esim. oppilasta ei ole kuultu
  - tekoa ei ole yksilöity tai hankittu riittävää selvyyttä
  - annettu sellainen rangaistus, joka ei perustu opettajan perusopetuslain 36 § mukaiseen toimivaltaan

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

[Oppilas voi pitää kännykän oppitunnilla](#)

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Mikäli oppilas yrittää välttää terveyttä ja turvallisuutta vaarantavan huumaavan aineen tai alkoholin pois ottamisen, opettajalla tai rehtorilla on oikeus, mikäli hallussapito on ilmeistä, tarkastaa oppilaan tavarat esim. taskut tai laukku sekä käyttää näiden aineiden poisottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja.

Tupakan takavarikoimiseksi opettaja tai rehtori ei voi tarkastaa oppilasta tai käyttää voimakeinoja.

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Tarkastus- ja takavarikointioikeus koskee vain koulun työaika, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan. Tarkastuksen ja takavarikoinnin yhteydessä tulee huolehtia oppilaan perusoikeuksien toteutumisesta.

Voimakeinoihin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa tapahtuneesta kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle eli palvelualuejohtajalle ja aineiden haltuunotto tulee kirjata. Asiasta on ilmoitettava oppilaan huoltajalle mahdollisimman pian.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Haltuunoton ja tarkastamisen yleisistä periaatteista ja haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttamisesta ja hävittämisestä on säädetty perusopetuslain pykälissä 36 f ja g.

Kielletyt rangaistukset

- kaikki rangaistukset, jotka eivät perustu normin mukaiseen toimivaltaan ovat kiellettyjä
- lisäkotitehtävät: kirjoita 100 kertaa ”En enää koskaan kiusaa opettajaa.”
- käytävässä seisottaminen
- yritä olla provosoitumatta, älä rankaise suuttuneena
- huutaminen ja kiroilu eivät ole asiallista kasvattamista
- asian selvittely, keskustelu, oppilaan kuuleminen tai koulussa tapahtuneen ilmoittaminen huoltajalle eivät ole rankaisemista

Opettajan tai rehtorin työn arvostelu

- julkisessa virassa on joskus siedettävä ankaraakin työhön kohdistuvaa arvostelua
- sallittua arvostelua on esimerkiksi opettajan opetukseen tai opettajan toimintaan kohdistuva subjektiivinen arvostelu
  - opettaja ei lainkaan ymmärrä, miten nuoria tulisi kasvattaa
  - opettaja ei pysty opettamaan matematiikkaa
- arvostelu voi tapahtua tiedotusvälineessä
- arvostelun on oltava asiallista ja sen tulee pitäytyä toiminnan arvosteluna
- epäasiallinen arvostelu kohdistuu opettajaan henkilönä
  - opettaja on laiska idiootti, joka ei lainkaan välitä nuorista

Huoltajien defenssit

- äidin ja isän on joskus vaikea tunnustaa oman lapsen virheitä
- lapset ovat osa vanhempien itsetuntoa
- syytä on helpompaa etsiä huonosta seurasta, opettajasta, rehtorista, koulusta tai yhteiskunnasta
- ilman yhteistyötä ja –ymmärrystä kodin kanssa oppilasta on vaikea auttaa
- jos henkinen paine käy liian kovaksi, ota yhteys esimieheen, työsuojeluvaltuutettuun tai työterveyshoitajaan
- älä jää ongelman kanssa yksin

Mukavaa koulusyksyä!